

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี

พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์¹

ธนสุวิทย์ ทับทิมรัญรักษ์²

Received 12 June 2020

Revised 26 August 2020

Accepted 25 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความสำเร็จของการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต (2) ปัจจัยในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี (3) ทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเอกสาร เก็บข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แนวทางคำถามปลายเปิดที่มีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน จำนวน 136 ท่าน เก็บข้อมูลทุติยภูมิด้วยการค้นคว้าเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักมาประมวลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า (1) ความสำเร็จของการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ผู้นำชุมชนมีความพึงพอใจในผลลัพธ์ของการดำเนินงานค่อนข้างมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ในด้านคุณภาพชีวิต พบว่ามี 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1. ปัจจัยการบริหารจัดการด้านธุรกิจชุมชน 2. ปัจจัยการบริหารจัดการด้านสังคม 3. ปัจจัยการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านผู้นำชุมชนจะเกี่ยวข้องกับ 8 ปัจจัย ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ 2. มีการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และภาคประชาชน รวมทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3. มีผู้รับช่วงในการดำเนินการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและเข้าใจถึงแนวคิดและความสำคัญของการใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน 4. ประชาชนและผู้นำชุมชนจะต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน 5. ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตาม

¹ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ 1 อาคารศศิวงศ์ประไพ(อาคาร 41) ชั้น 1 ถนนอุททองนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
อีเมล: Bluediamondgold@gmail.com

² สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ 1 อาคารศศิวงศ์ประไพ(อาคาร 41) ชั้น 1 ถนนอุททองนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
อีเมล: Thanasuwit.th@ssru.ac.th

แผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6. ผู้นำมีความเข้มแข็งหรือมีแนวคิดในการพัฒนา 7. เงินทุนในการจัดตั้งกองทุนหรือกลุ่ม และเงินทุนในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 8. ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ของโครงการกระจายไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง (3) ทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ในการกำหนดแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณภาพชีวิต ในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทิศทางความก้าวหน้าและพัฒนาเข้าใกล้กับเป้าหมายและความคาดหวังที่กำหนดไว้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหาร หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิต

TO FORMULATION OF A COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN FOR QUALITY OF LIFE ACCORDANCE WITH THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF PATHUM THANI PROVINCE

Perapong Kanoklertwonges¹

Thanasuwit Thabhiranrak²

Abstract

The purpose of this research was to study (1) the success of local administration organization in Pathum Thani Province on Quality of life (2) Administrative factors of Pathum Thani local government organization (3) Direction and tendency of administration of local government organization Pathum Thani Province in the development of quality of life in accordance with the sufficiency economy philosophy. This is a qualitative research and a document research. Primary data were collected by using semi-structured open-ended questionnaire with 136 community leaders. Secondary data were collected by search information and related researchers. The content analysis and synthesis were used to analysis information from the key-informants providers. Presenting result use descriptive presentation. The results of the study revealed that (1) The success of the administration of local government organization in Pathum Thani Province on the Quality of life in overall, the level is good. Community leaders are quite satisfied with the results of their operations. (2) Factors affecting community development according to the sufficiency economy philosophy of the local government organization, Pathum Thani Province Regarding the quality of life, there are 3 main factors which are 1. Community business management factors 2. Social management factors 3. Environmental management factors. As for community development, in order to achieve sustainability, community leaders are concerned with 8 factors, including 1. Continuous participation of community leaders and local people; 2. Serious cooperation between local administrative organizations and leaders, community and public sector including government sectors; 3. There are subcontractors in the ongoing activities, especially

---

¹ Research and Development Institute, Suan Sunandha Rajabhat University, 1 U-Thong nok Road, Dusit, Bangkok 10300
E-mail: Bluediamondgold@gmail.com

² Research and Development Institute, Suan Sunandha Rajabhat University, 1 U-Thong nok Road, Dusit, Bangkok 10300
E-mail: Thanasuwit.th@ssru.ac.th

strong community leaders and understand the concepts and importance of using the sufficiency economy philosophy to increase the quality of life of people in the community; 4. People and community leaders must have common awareness; 5. Community leaders have knowledge and understanding about projects or activities related to promotion. The quality of life of communities along the planned sufficiency; 6. Leader with a strong concept, or are in development funding; 7. To establish a fund or group and funds for carrying out projects or activities related to the development of quality of life; and 8. Leaders who are honest and transparent in the allocation of budgets, which will make the results of the project evenly distributed to the public. (3) Directions and administrative trends of the local government organization in Pathum Thani Province in formulating community development plans in accordance with the sufficiency economy philosophy and Quality of life found that nowadays, there is a tendency to progress and development direction closer to the set goals and expectations.

Keywords: Administration, Sufficiency Economy Philosophy, Community Development, Quality of life development

บทนำ

“ความพอเพียง” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายว่า ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายใน รวมถึงจะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน (สฤลรัตน์ กมฺุทมาศ, 2550) ขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติทุกระดับโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา ความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สฤลรัตน์ กมฺุทมาศ, 2550)

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยหลายครั้งทำให้ประชาชนทุกระดับ ทุกฐานะ มีความสั่นคลอนและกระทบกับความเป็นอยู่ บางเหตุการณ์ที่ทำให้นักธุรกิจหลายๆ คนต้องสูญเสียธุรกิจ สูญเสียเงินทอง มีความพลิกผันของชีวิตและความเป็นอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีความอ่อนแอทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและแนวคิดในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของประชาชน ซึ่งส่วนมากจะมีความฟุ้งเฟ้อ ไม้มีความพอประมาณ ไม้มีความพอเพียง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในกลุ่มธุรกิจที่เชื่อมโยงกับระบบสากลส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจที่มีรากฐานไม่แข็งแรงต้องพังลงทั้งหมด นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่นๆ ในระบบของประเทศที่ยังมีความอ่อนแอด้วย เช่น ระบบการเมือง การบริหาร และระบบสังคม ที่มักจะทำให้คนยากจน คนที่ด้อยโอกาส และผู้ใช้แรงงานได้รับผลกระทบมากขึ้น เกิดการว่างงานที่รุนแรงมากขึ้น และภาวะเศรษฐกิจหดตัวยังคงอยู่ต่อไป และเพื่อนำไปประเทศไปสู่ทางออกให้หลุดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ รวมทั้งมีการพัฒนาที่ยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จึงให้แสงสว่างทางความคิดที่เป็นทางออกแก่พสกนิกรรอดพ้นจากทุกข์โดยตรง พระราชทานแนวคิดให้คนไทยแสวงหาวิถีชีวิตที่เป็นแบบพออยู่พอกินหรือพอเพียง เพื่อเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ โดยมีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ในด้านการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพระราชดำริแนวคิด “พออยู่ พอกิน” พระราชทานเป็นพระกระแสรับสั่งเพื่อเตือนสติให้กับรัฐบาลและประชาชน โดยชี้ให้เห็นความสำคัญว่า สำหรับประเทศไทยนั้นความสำคัญอยู่ที่ประชาชนมีความพออยู่ พอกิน และมีความมั่นคง (กระแสพระราชดำรัสในหลวง, 2541; อ้างถึงใน Lungporn, 2016)

การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องมีกระบวนการสร้าง มีการเรียนรู้ รวมทั้งใช้ระยะเวลาเพื่อนำแนวคิดดังกล่าวลงไปสู่วิถีชีวิตของชาวบ้าน หน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจะต้องมีความอดทนและความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดทั้งของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนไปในทางที่ดี ให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของความพอเพียง เป็นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี จังหวัดปทุมธานี โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัด ได้นำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยดำเนินการผ่านแผนการพัฒนาชุมชนที่จัดทำขึ้น เช่น มีโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นให้บุคคล และครอบครัวตลอดคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสุขภาพะทั้งทางกายและทางใจ มีการพึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนระดับครัวเรือนให้มีความเข้มแข็ง นอกจากนั้น ยังมีความมุ่งมั่นในการแก้ไข

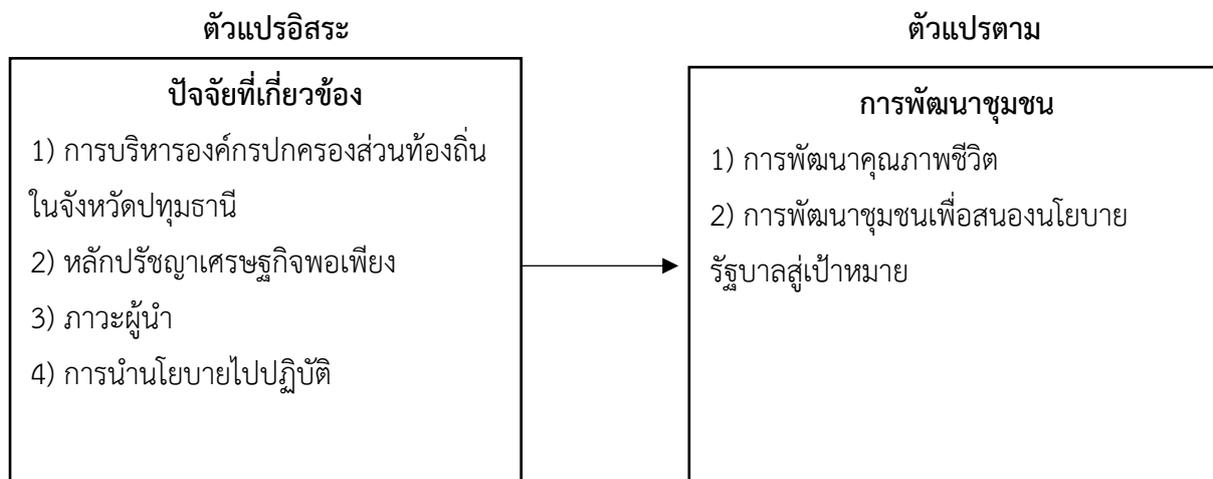
ปัญหาความยากจนให้ประสบความสำเร็จ มีการปรับปรุงวิถีคิด วิธีการดำเนินชีวิต และมีการแก้ไข้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของสังคมและสภาวะปัจจุบัน เพื่อเอาชนะปัญหาความยากจน อันเป็นภารกิจสำคัญของทุก ๆ ภาคส่วนที่จะต้องมีความร่วมมือกันในการทำงานและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี กลายมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาจังหวัดและประเทศชาติต่อไป องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีจึงกำหนดแนวทางการแก้ไข้ปัญหาสังคมและความยากจนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต โดยเน้นวิถีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในหลักความพอเหมาะพอดี พอประมาณ และมีเหตุผล ดำเนินชีวิตบนทางสายกลางไม่ประมาท มีความขยันในการประกอบอาชีพโดยสุจริต มีความสมานฉันท์ และเป็นสังคมเอื้ออาทร ซึ่งจะนำไปสู่การแก้้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาบนพื้นฐานของความรู้ ความมีคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนตามวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นอย่างมีความเหมาะสมบนพื้นฐานของความพอประมาณ ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ทวนชัย อรุณโรจน์ และ เกรียงชัย ปิงประวัตติ, 2557)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำแนวคิดลงไปดำเนินงานในชุมชนให้เป็นรูปธรรม จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานีเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยจะศึกษาการนำแนวคิดลงไปสู่ภาคประชาชนผ่านผู้นำท้องถิ่นในชุมชน อันเนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นของตน และเพื่อจะศึกษาว่าผู้นำท้องถิ่นได้นำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติจริงต่อครอบครัวและชุมชนมากน้อยเพียงใดและมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ทิศทางและแนวโน้มในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีกับประชาชน สามารถที่จะดำรงชีวิตอย่างพอเพียงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีความสมดุล รวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาถึงทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังนี้ 1) แนวคิดด้านการบริหาร 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) การพัฒนาชุมชน และ 4) คุณภาพชีวิต 5) ภาวะผู้นำ 6) การนำนโยบายไปปฏิบัติ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) ได้แสดงความหมายของการบริหารจัดการไว้คล้ายกันว่า การบริหารจัดการเป็นกระบวนการบริหารจัดการ หรือแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่กระบวนการบริหารจัดการของแต่ละแนวคิดมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวถึง กระบวนการบริหารจัดการที่แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ โดยเน้นการเป็นผู้นำขององค์กรที่ต้องประสานกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ในทิศทางเดียวกัน ทฤษฎีการบริหารจัดการของ Campbell, et al. (1983) ได้นำเสนองานบริหารจัดการของผู้บริหารไว้ว่า ประกอบด้วย (1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกฎขององค์กร เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน (2) กำหนดกลยุทธ์และมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร (3) จัดตั้งและประสานงานในองค์กรเพื่อการนำนโยบาย แผนงานโครงการไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้บุคลากรเข้าใจระบบงาน (4) จัดหาแหล่งสนับสนุนทรัพยากร รวมถึงการบริหารทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอและประสบผลสำเร็จ (5) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และสร้างการยอมรับในการบริหารจัดการ (6) บริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์และมีเป้าหมายขององค์กรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำเร็จของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต จากการใช้แผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหาร

ทิศทางและแนวโน้มในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีตามแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี 8 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกัน (4) การพึ่งตนเอง (5) การเสริมสร้างคนให้มีความรู้และคุณธรรม (6) การรวมกลุ่ม (7) การสร้างเครือข่าย และ (8) ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จด้วย 6M ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (2) การบริหารจัดการงบประมาณ (3) การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ (4) การให้บริการประชาชน (5) การบริหารจัดการข่าวสาร หรือข้อมูลข่าวสาร และ (6) การวัดผลหรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน

แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาชุมชน เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน สร้างทีมที่แข็งแกร่ง ออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนา และแผนการพัฒนา การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของชุมชน รวมทั้งการให้ทีมที่แข็งแกร่งให้คำแนะนำในชุมชนและติดตามสนับสนุนประเมินผล ทั้งนี้ แนวคิดการพัฒนาชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่นำมาใช้ในการกำหนดทิศทาง นโยบาย แนวทางและกระบวนการในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย คือ ชุมชน (ประชาชน) ที่สุขสมบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่มีกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเป็นเครือข่าย ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาสังคม (สมชาย ศรีวิรัตน์, 2557) ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาชุมชนจึงเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จ ส่วน องค์กรสหประชาชาติ (2498 อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน, 2527) กล่าวว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และการพึ่งตนเองอย่างแท้จริงโดยความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน (UN Bureau of Social Affairs, 1955) ต่อมาได้ปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการรวมกำลังระหว่างประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานเข้าเป็นชีวิตของชาติ ทำให้ประชาชนสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วัชรพงศ์ ใจสุยะ (2555) กล่าวว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการดังนี้ 1) ผู้นำ หมู่บ้าน และแกนนำหมู่บ้านต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง รักการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและชุมชนของตนเอง มีความเสียสละ ในการทำงานเพื่อส่วนรวม 2) คนในชุมชน ต้องยึดหลัก “พึ่งตนเอง” 3) กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ (ธนพร เผ่าพงษ์ (2557) อุดลย์ ศรีอุดม (2557) ช่อเพชรรัตดา ปานไต้ (2557) สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนประสบ

ผลสำเร็จ ต้องอาศัยหลักการที่สำคัญ ดังนี้ 1. บทบาทของผู้นำชุมชน 2. คนในชุมชน และ 3. การมีทุนชุมชน คือ ทุนการเงิน และทุนชุมชน โดยจำแนกทุนชุมชนเป็น 5 ประเภท คือ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน และ 4. เครือข่ายภาคีการพัฒนา

แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ความหมายของคุณภาพชีวิต UNESCO (1993 อ้างถึงใน ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, 2555) ได้นิยามคุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจ ในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงเป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม Power, Bullinger and WHOQOL Group (2002 อ้างถึงใน ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, 2555) กล่าวถึง เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต ด้วยการทบทวนแนวคิดของคุณภาพชีวิต และศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อกำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต WHOQOL-BREF-THAI ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย (Perceived Objective) และอัตวิสัย (Self-report Subjective) มีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain) 2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) และ 4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ

1) ทฤษฎีความเป็นผู้นำของมหาวิทยาลัยไอโอวา (University of Iowa Studies) โรนาลด์ ลิปพิท (Ronald Lippit) และรอล์ฟ ไวท์ (Ralp White) นักวิจัยของมหาวิทยาลัยไอโอวา ทำการศึกษาโดยทดลองกับเด็ก ๆ อายุประมาณ 10 ขวบ และได้แบ่งภาวะออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ภาวะการณเป็นผู้นำแบบอัตนิยม (Autocratic Style) หรือการเป็นผู้นำแบบเผด็จการ โดยผู้นำแบบนี้จะรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ตนเองเป็นหลัก 2) ภาวะการณเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Style) เป็นผู้นำที่เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ภาวะการณเป็นผู้นำแบบการปล่อยเสรี (lassie-faire style) เป็นผู้นำที่มอบอำนาจให้ผู้บังคับบัญชาได้ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง โดยผู้นำจะคอยสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ เท่านั้น จากการสภาวะการณเป็นผู้นำทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาจะชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ภาวะการณเป็นผู้นำทั้ง 3 รูปแบบต่างสามารถนำมาประสงค้ใช้ให้เกิดแก่องค์กรและทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม

2) ทฤษฎีภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สเตท (The Ohio State Studies) ในช่วงปี ค.ศ. 1945 ฟริชแมน (Fleishman) และเพื่อนร่วมงานของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สเตท ได้ทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับผู้นำ โดยวิเคราะห์ถึง องค์ประกอบอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้นำ 2 อย่าง คือ 1) ผู้นำที่มุ่งงาน (Initiating Structure) จะมีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการก่อสร้างช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลทุกคน สามารถอธิบายถึงวิธีทำงาน และสามารถนำศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชามาออกมาใช้ เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลแก่องค์กรมากที่สุด 2) ผู้นำที่มุ่งคน (Consideration) จะมีลักษณะดูแล

เอาใจใส่ มีมิตรภาพที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความเต็มใจ

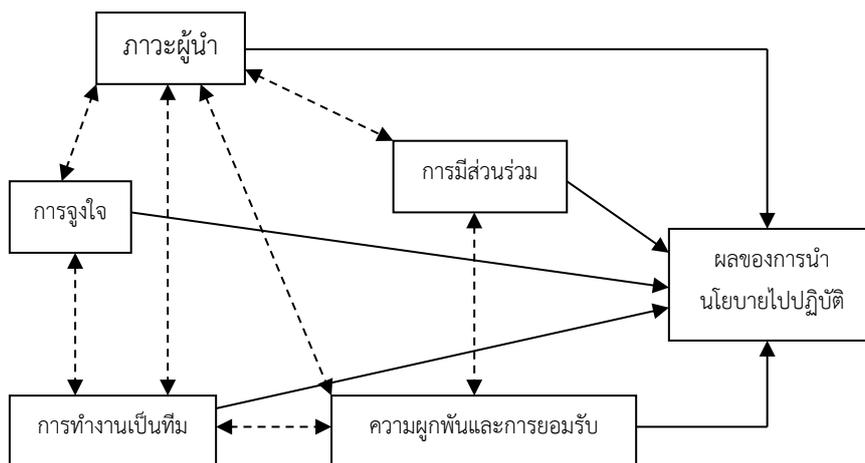
3) ทฤษฎีภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan Studies) ในปี ค.ศ. 1947 เรนลิส ลิเคอร์ท (Rensis Likert) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน โดยศึกษาว่าทำอย่างไรจึงจะจัดการกับความพยายามของบุคคล เพื่อที่จะทำให้วัตถุประสงค์ด้านการผลิตและความพอใจสำเร็จได้อย่างดีที่สุด

จากการศึกษาดังกล่าวได้มีรูปแบบพฤติกรรมของผู้นำ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. ผู้นำที่มุ่งเน้นคน (Employee Centered) จะมีลักษณะที่มุ่งเน้นการให้สวัสดิการแก่ลูกน้อง 2. ผู้นำที่มุ่งเน้นผลผลิต (Production Centered) จะมีลักษณะที่มุ่งเน้นความสำเร็จในการทำงาน ต่อมา ลิเคอร์ทได้ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผู้นำแบบมีส่วนร่วม เช่น ใช้การประชุมของกลุ่มเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของพนักงานในการทำงาน ตัดสินใจ การติดต่อสื่อสาร ความร่วมมือ และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยผู้นำแบบมีส่วนร่วมจะช่วยสนับสนุนและแนะแนวทางการตัดสินใจของกลุ่ม และมุ่งเน้นให้พวกเขาทำการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค มีพฤติกรรมสนับสนุน ผู้นำจะให้ตนเองเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้มีผลผลิตสูง คุณภาพการทำงานสูง การขาดงานต่ำ และอัตราการร้องทุกข์ต่ำ (Likert, 1961 อ้างถึงใน วิเชียร อุตม, 2550)

ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (organization development model)

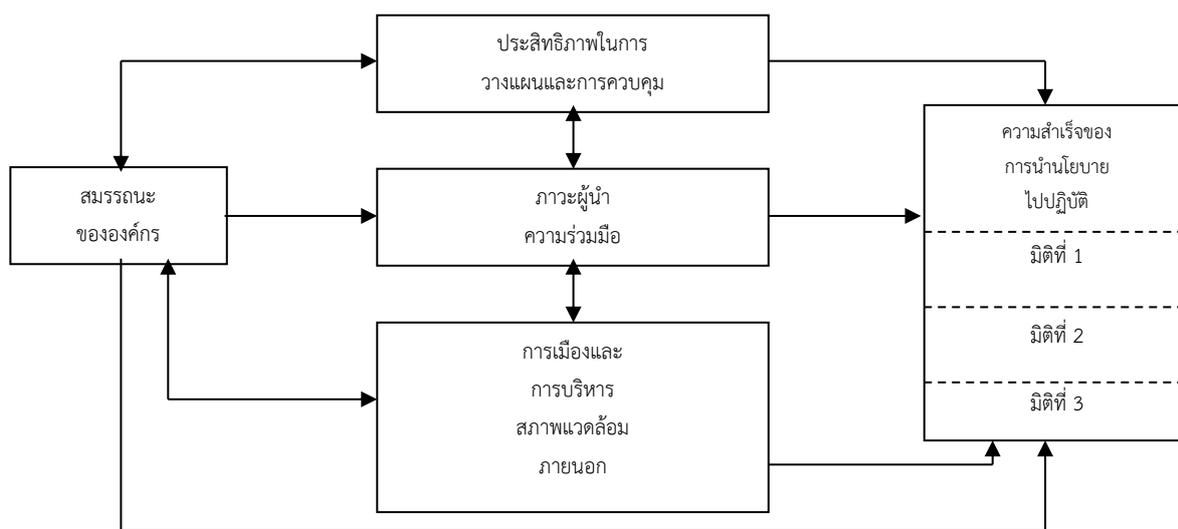
ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ เน้นศึกษาปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติในแง่ของการสร้างความผูกพันและการยอมรับ เพื่อมุ่งสนองตอบความต้องการทางจิตวิทยาและทางสังคมมนุษย์ ความสนใจในลักษณะนี้จึงเป็นเรื่องของการนำตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การมาประยุกต์โดยตรง ตัวแบบนี้จึงเน้นที่การมีส่วนร่วม (participation) ขององค์การเป็นสำคัญ ภายใต้ฐานคิดที่ว่า “การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันของสมาชิกในองค์การ การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุม หรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา” (วรเดช จันทรศร, 2556)

ภาพที่ 2 ตัวแบบด้านพัฒนาองค์การ

ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ : ตัวแบบเชิงบูรณาการ (integrative model)

ตัวแบบเชิงบูรณาการ เป็นตัวแบบที่รวบรวมแนวคิดทั้ง 5 ตัวแบบมาไว้ โดยมุ่งแสวงหาผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ ดังที่ได้แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 29 ซึ่งแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติที่หนึ่ง เป็นการวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้น มิติที่สองเป็นการวัดถึงผลกระทบของนโยบาย และมิติที่สามเป็นการวัดว่าผลของนโยบายนั้นสามารถส่งประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวมได้หรือไม่ ส่วนตัวแปรอิสระที่นำมาพิจารณานั้นมาจาก 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ สมรรถนะขององค์กร ประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ภาวะผู้นำและความร่วมมือ และการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก (วรเดช จันทรศร, 2556)

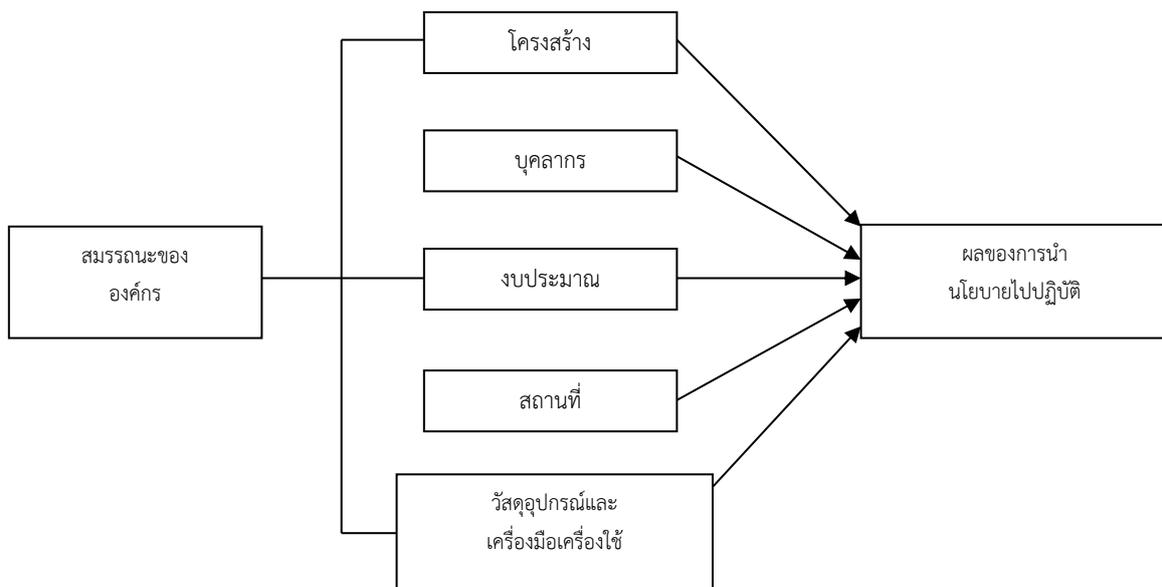
ภาพที่ 3 ตัวแบบเชิงบูรณาการ

ตัวแบบเชิงบูรณาการ มุ่งแสวงหาผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ โดยมีตัวแปรอิสระซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทั้งหมด 4 ปัจจัย คือ (1) สมรรถนะขององค์กรหรือ

หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยย่อย 5 ปัจจัย คือ โครงสร้างองค์กร งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ (2) ประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม (3) ภาวะผู้นำและความร่วมมือ และ (4) การเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก

ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ : ตัวแบบทางด้านการจัดการ (management model)

ตัวแบบด้านการบริหารจัดการ ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ เน้นให้ความสนใจไปที่สมรรถนะขององค์การ เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด ในลักษณะนี้นโยบายที่จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์การจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านการบริหารและด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ นอกจากนี้องค์การยังต้องมีการวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ ตัวแบบนี้จึงเป็นความพยายามที่จะศึกษาหาแนวทางแก้ไขอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแก้ที่ตัวองค์การ เช่น การขาดเงินทุน การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความล่าช้าในการสรรหาบุคลากร ความล่าช้าในการจัดตั้งระบบงานต่าง ๆ เป็นต้น (วรเดช จันทรศร, 2556, น. 133-134)

ภาพที่ 4 ตัวแบบทางด้านการจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากการรวบรวมผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยศึกษา 1) ความสำเร็จของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต 2) ปัจจัยต่างๆ ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี และ 3) ทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดปทุมธานี ตามนโยบายการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับผู้นำชุมชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 136 ท่าน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งความสำเร็จของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต ปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี และทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต ที่เป็นเอกสาร คำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ งานวิจัยของหน่วยบริหารการศึกษาจังหวัดปทุมธานีที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานต่างๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบ

3. ระยะเวลาดำเนินการ กำหนดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม ปี 2562 – เดือนมกราคม ปี 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ 7 อำเภอ ของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,163,604 คน (ปี พ.ศ. 2562) เลือกจำนวนหมู่บ้านมาศึกษา 68 หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างเลือกผู้นำท้องถิ่นจำนวน 2 คน/หมู่บ้าน รวมกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 136 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือ (1) เป็นผู้นำชุมชนมาต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี (2) มีความยินดีในการให้ข้อมูล (3) มีการใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนตามแนวทางการสัมภาษณ์เปิดกึ่งมีโครงสร้างที่กำหนดไว้ (Semi-Structure Interview)

2) วิธีการวิจัยเอกสาร โดยผู้วิจัยค้นคว้า รวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสนับสนุน หนังสือจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้นำโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Questions) กับผู้นำชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามประเด็นหรือแนวทางคำถามกว้างๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 136 ราย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว รวมทั้งหนังสือ คำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีได้มีการทำไว้ก่อนหน้านี้

การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำโดยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมไว้ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ความสำเร็จของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต

ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ผู้นำชุมชนมีความพึงพอใจในผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับดี และการพัฒนาชุมชนโดยใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจภาพรวมทั้งในระดับประเทศและในระดับครัวเรือน ดังนั้น การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเสริมสร้างพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งรักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี

2. ปัจจัยต่างๆ ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ในด้านคุณภาพชีวิต พบว่ามี 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1. ปัจจัยการบริหารจัดการด้านธุรกิจชุมชน 2. ปัจจัยการบริหารจัดการด้านสังคม 3. ปัจจัยการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่า การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านผู้นำชุมชนจะเกี่ยวข้องกับ 8 ปัจจัย ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ 2. มีการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และภาคประชาชนรวมทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3. มีผู้รับช่วงในการดำเนินการกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและเข้าใจถึงแนวคิดและความสำคัญของการใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน 4. ประชาชนและผู้นำชุมชนจะต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน 5. ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6. ผู้นำมีความเข้มแข็งหรือมีแนวคิดในการพัฒนา 7. เงินทุนในการจัดตั้งกองทุนหรือกลุ่ม

และเงินทุนในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 8. ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ของโครงการกระจายไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี จากการประเมินผลได้ในภาพรวม ตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับดี การกำหนดการพัฒนาใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ หรือการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติจริง โดยกระจายให้กับผู้นำชุมชนดำเนินการต่อไป พร้อมกันนี้เพื่อช่วยให้ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจร่วมกันในการวางแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทางปฏิบัติ นำมาสู่การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกระบวนการกำหนดทิศทางและแนวโน้มการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีในอนาคต ทั้งนี้ ทิศทางและแนวโน้มในการวางแผนพัฒนาชุมชนในอนาคตจะต้องมีการกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเฉพาะแต่ละพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกันด้วย การกำหนดแผนการพัฒนาชุมชน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากแผนการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและแนวโน้มของการพัฒนาในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. เพื่อศึกษาถึงทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต

ทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณภาพชีวิต โดยกำหนดเป็นแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ควรจะมีกำหนดทิศทางการดำเนินการ 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การศึกษาชุมชนในเชิงลึก 2. การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน 3. การจัดลำดับความต้องการและปัญหาชุมชน 4. การวางแผนแก้ไขปัญหา 5. การพิจารณาวิธีการดำเนินงาน 6. การดำเนินงาน 7. การประเมินผลงาน และ 8. การทบทวนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนภายนอก และหน่วยงานภาครัฐ นอกนั้นพบว่า ทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีในแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน จะสามารถช่วยให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐ มีแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยกระบวนการดำเนินงานที่เน้นหลักการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จึง

ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนนี้ไปใช้แก้ไข ปัญหาชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันได้ต่อไป

การอภิปรายผล

1. ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี มีความสำเร็จในระดับดีและผู้นำชุมชนมีความพึงพอใจค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและในระดับครัวเรือน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการ เสริมสร้างพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐาน เศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัว พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน โทธิพันธ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิถีชีวิตชาวนาอย่าง ยั่งยืน ในจังหวัดปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย (1) ระดับความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของชาวนา มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยการยึดหลักความพอประมาณ มีเหตุมีผล พึ่งตนเองได้ มี คุณธรรมและพอใจฐานะของตนเอง และ (2) ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาวิถีชาวนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ในการพัฒนาชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านคุณภาพชีวิต พบว่า ความสามารถในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณภาพชีวิตของผู้นำชุมชนในพื้นที่อยู่ในระดับดี โดยผู้นำมีความพึงพอใจต่อปัจจัย สนับสนุนค่อนข้างมาก จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ศรีนวลโย (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ ดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข: กรณีศึกษา หมู่บ้านนากก หมู่ที่ 5 ตำบลฉลอง อำเภอ เมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ประกอบด้วย (1) การสืบทอดอาชีพ (2) การคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตแบบพอเพียง (3) การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา หมู่บ้านเพื่อให้คนในบ้านเกิดการอยู่ดีมีสุข (4) รับนโยบายสู่แนวทางการปฏิบัติยังหมู่บ้าน (5) ประชุมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข (6) เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงาน (7) สอบถามปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน (8) เขียนโครงการ (9) เสนอขออนุมัติโครงการ (10) จัดสรรงบประมาณโครงการ และ (11) คัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจ พอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข

3. ทิศทางและแนวโน้มการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ในการกำหนด แผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านคุณภาพชีวิต ในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทิศทาง ความก้าวหน้าและพัฒนาเข้าใกล้กับเป้าหมายและความคาดหวังที่กำหนดไว้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ไสว เจริญศรี (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้าน บ้านน้ำ ดิบ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านน้ำดิบตามแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน คือ (1) ด้านการลดรายจ่าย (2) ด้าน

การเพิ่มรายได้ (3) ด้านการอบรม (4) ด้านการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (5) ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (6) ด้านการเอื้ออาทร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรนำข้อคิดเห็นของผู้นำชุมชนมาเป็นแนวทางในการนำนโยบายพัฒนาการศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติตามกรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนให้มีภาวะความเป็นผู้นำสูง เนื่องจากศักยภาพของผู้นำจะมีส่วนส่งเสริม เป็นแบบอย่าง และกระตุ้นประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เข้าใจและนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ประสบความสำเร็จ

3. ควรส่งเสริมการฝึกอบรมผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้านเป็นระยะเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนด้วยตนเองให้สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษานโยบายการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคประชาชน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบถึงความเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรในมุมมองของประชากรกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ใช่เป็นผู้นำชุมชน

2. ควรมีการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอื่นๆ ด้านคุณภาพชีวิต ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาเปรียบเทียบในแง่มุมต่างๆ ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนว่ามีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านคุณภาพชีวิต การนำนโยบายการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

Adul Sriudom. (2014). *Driving the Sufficiency Economy Village Model*. Retrieved from :

http://kmcddccs.blogspot.com/2014/07/blog-post_60.html

Campbell, L. D., et al. (1983). Study of the variability of the endogenous energy output by adult roosters and a determination of the available energy of nine different feedstuffs. *J. Sci. Food Agric.*, **34**(1), 221-226

Chandarasorn, V. (2011). *To induce major economic applications in the public sector*.

Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. (in Thai)

Chandarasorn, V. (2013). *An integrated theory of public policy implementation* 6 Edition.

Bangkok: Prikwan.

- Chorphetradda Pantho. (2014). **Knowledge Management Sufficiency Economy Village**. Retrieved from : <https://khuadnamman.wordpress.com/การจัดการความรู้>
- Chumporn Suansaeng, Umaporn Kensila, Naiyana Tangjadee and Kittiphong Kongsomboon. (2012). **Factors affecting quality of life of nursing personnel**. HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Medical Center, Nakhon Nayok Province. Bangkok: Faculty of Medicine, Srinakharinwirot University.
- Department of Community Development. (1984). **Community development**. Bangkok: Department of Community Development.
- Likert, S. (1961). **New patterns of management**. New York: McGraw-Hill.
- Lungporn. (2016). **The King reiterated "Sufficiency" (combine the sufficiency economy speech of 1974- 2001)**. Retrieved from: <https://www.kasetkaoklai.com/home/2016/10/ทรงย้ำ-พอเพียง/>
- Power , M. J., Bullinger, M., & the WHOQOL Group. (2002). The universality of quality of life: An empirical approach using the WHOQOL. In. E. Gullone & R. A. Cummins (Eds.). **The university of subjective well-being indicators** (pp. 129-149). Kluwer Academic Publishers: Netherland.
- Sakulrat Kamutmat. (2008). Management the concept of sufficiency economy of education executive, Educational service area office, Ubon Ratchathani District 3. **Polytechnic journal North East**, 5(1), 1.
- Sawai Chareonsri. (2008). **Guidelines for driving sufficiency economy philosophy at the village level of Ban Nam Dip, Nong Pling Subdistrict, Mueang Kamphaengphet District, Kamphaengphet Province**. Master's Degree Development Strategy, Kamphaengphet Rajabhat University.
- Skawduan Phophan. (2008). **Factors Relating to Attitude Towards Non-Toxic Farming Practices of Farmers in Farming**. In Bang Nam Priao District, Chachoengsao Province. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Somchai Srivirat. (2014). **Local community development: concepts, principles of development and community development operations**. Retrieved from: <https://www.gotoknow.org/posts/549133>
- Thanaporn Phaopong. (2014). **Factors Affecting the Success of Sufficiency Economy Village Development**. Retrieved from : chonburi.cdd.go.th/web/datachon/KM57/KM%20ธนพร.doc

- Tongchai Santiwong. (2000). **Organization and management**. Bangkok: Thaiwattanapanich.
(in Thai)
- Tuanchai Arunroj and Kriengchai Pung-prawat. (2014). Vocational development of manpower in the Lao People's Democratic Republic to be in line with the ASEAN Economic Community. Public Policy and Management Kasem Bundit University. **Journal of Nakhon Phanom University**, 4(2), 16-23.
- UNESCO. (1993). Indicator of environment quality of life. **Research and Papers in Social Science**, 3(7), 11 -12.
- United Nation, Bureau of Social Affairs. (1955). **Social Progress Through Community Development**, 76.
- Wassana Srinualai. (2008). **Implementation of the Sufficiency Economy Village Development: A Case Study of Ban Nak Village, Village No. 5, Chalong Subdistrict, Mueang District, Phuket Province**. (Master of Arts Development Strategy, Phuket Rajabhat University).
- Watcharapong Chaisuya. (2012). **The success factor of village development is the sufficiency economy**. Retrieved from: <http://km.cddchiangmai.net/?p=590>.
- Wichian Witthayudom. (2007). **Leadership** 4th edition. Bangkok: Thira Film and Sitex Co., Ltd.